

№ 02. XV. 4. 27

Коми-3
3-1560

Нобдинса Виттор.

(В. А. Савин.)

1922.

Шочді петігөн зоріэ когміс.

3 торја ворсантор.

*При восходе солнца цветок
увядает. (Песня в 3-х г.)*

доныс 20 коп.
(важ нотан.)

Коми нига лезак ін
Сыктывдін кар
1922 во.

Ворсыёяс.

Сопрон Васка, олёма морт, голь крестанин.

Пекла, сылөн гөтыр.

Иван, налөн пі.

Марпа, налөн суседка.

Урадннн.

Сотскөй.

Піла.

Арсен

Анна.

Мікол, вісыс.

Суседяс Сопрон—Васкалөн.

Юз: мужікяс, бабаяс, нывяс, зоняс, челаф.

Мед воzza вöчөм.

Вөчсө Сопрон Васка ордын. Прөстөй керка вескыда—өзсө пос-возö: шууга вылас пызан, гөгөр лабіч, кык өшін, вескыд вылас пач. Төвга рыт.

Мед воzza петкөдчөм.

(Занавес востігөн: Васка туні дөмлө. Пекла печкө, Иван пызан, сажын лыффысө.)

Иван. (Лыффысө нүжжөдлөмөн). Крес-та-нин па-шет, окоф-ник с-стре-ла-жет, пе-тук по-јөт, с-сес-тра плачет, брат гу-гу-ла-жет...

(Јурсө лептө) Мам!.. Кылан? Мамö! Кор-нө ме велала?

Пекла. Ог төд, сошайтөј... Он-кө дытсөдчы регыд велалан. Лыффы, фита, лыффы...

Иван. Мам! Кор ме велала да ыжыда быдма, секи менө лезанныд Гриша йинад?

Пекла. Ог төд, зарні піөј—кыј јен шуас.

Иван. Гришанд-нө дырө велөдчыс, мам? Сіјө, көнкө, рочнад јона төдө?

Пекла. Ферт төдө: квалтөд во нин со рсч муын ветлө-да. (Шөг пыр.) Нјнөм нин өні сз і кысы; көн-мыј і ветлө, көнөрөј.

Иван. Мыла нө ескө лезанныд, мед гортын оліс.

Васка. Сз тај кев лөчөм, ачыс пышјіс.

Иван. Пышјіс? Бат-мам діныө?

Васка. Сз тај бнја піяныд зев вічсдны бат-мамыд вьлө. Мыј думышт-асны сіјө і вөчөны.

Пекла. Ен шү прѣста: мѣжан Грѣшукыд абу на хыв пемѣстѣм, нѣнѣм на ег адчылѣ сыван локсѣ.

Васка. А мынѣ бурсѣ адчылим? Кос нѣнѣм за ез вѣв, да оз і ло. Ё—перво таѣ велѣдѣмыс сувтис меным шайт оок імынѣ-а.

Пекла. Велѣдѣмыд оз на вош.

Іван. Сырѣ-но, мам, Грѣшаныд велѣдчыс?

Пекла. Сіѣ вѣд кык школан велѣдчыс, во квайт кымын будакѣ.

Іван. Квайт во!? Меным нѣ квайтѣс жѣ лоѣ?

Васка. Тырмас! В лѣдѣм нѣн таѣ со ѣтыкѣс,—мыѣ сетыс пѣлзавыс... Паскѣм кѣгѣм кыңѣ бара некушѣм пѣлза абу. Урадчыкѣз он жѣ во-а.

Пекла. Гашкѣ коркѣ отсалас-на да.

Васка. Ок, отсавѣма нѣн сы помыз. Квайт во со кѣнко ветлѣ, да квайт шайт ез-на мѣдѣдлы, нѣнѣм і воѣд вѣдчыны.

Пекла. Іен-кѣ вѣчас, отсалас-на. Мам батсѣ ѣз нѣ Грѣшукыд вучѣд.. (Сѣнѣжассѣ чышкѣ, нора:) Кѣнѣ бара кѣнѣрѣѣ ветлѣ-а. Гашкѣ, воѣ і вылѣ нѣн нуѣсны-да?

Іван. Бат, те мѣдыс јешшѣ-на вѣј заводѣмыд меным азбука-тѣ, сѣщѣм-ѣс-жѣ, кѣнѣ таѣ гѣжѣма: „Анѣд, Бура, Воздук, Гога, Фѣва, Јѣва“—тѣдан?

Васка. Во кыдлыс кор, сылѣн вѣд бура уна ем кыгајасыд.

Пекла. Іван! ылалѣн таѣ зорнѣнад. Велѣд, дѣта, уроктѣ, ен дышѣдчы. Лыѣфы, лыѣфы зѣлжыка!

Іван. (Тѣлѣ сѣнѣжассѣ.) Атѣ фѣлѣ-жѣ нѣн таѣѣ лыѣфыны... кор-нѣ ме велала прамѣјасѣ? (Лыѣфѣ.) Крѣстѣнѣн пашѣт околѣн стрѣлзѣт, пѣтук појѣт, сѣстра плачѣт, брат гуѣлѣјѣт... (Лѣптѣ јурсѣ.) Мам, тѣдан, мѣжан школан ем ѣвѣ рѣч ушѣвѣл, стрѣдѣнѣјасѣс велѣдѣ, сѣјѣ пыр мѣжан ушѣвѣл-нѣчалыс јуасѣ, кыңѣ-лѣ лоѣ кѣмѣн „лошѣф“, да „банѣ“, лѣбѣ мыкѣ мѣстѣр. Мыјла-нѣ, мамѣ, сѣјѣ јуалѣ?..

Пекла. Ме бара ог тѣд... Лыѣфы, лыѣфы, дышѣдчыны таѣ кутѣн те.

Іван. Ме думыс-кѣ сѣ маѣ понѣда сѣјѣ јуасѣ: ачыс рѣч, кѣмѣнад оз куж, а школьнѣкѣјасыдлы мыкѣ лѣнкѣ-кѣсѣѣ вѣзѣавны. Мыкѣ таѣ пыр ѣдѣс ічѣѣтка возтыштас, јурсѣ-мѣйтѣс дај јуалас: „как-нѣ буѣ г пѣзыранскому лошѣд?“ Ме со ѣнѣ сѣң-жѣ лыѣфа дај думѣјѣта, мыј мѣса таѣѣ лоѣ: (Вѣрѣдѣ гѣжѣд.) Крѣстѣнѣн пашѣт... Пашѣтыс вѣд гѣрѣм? Крѣстѣнѣн гѣрѣ... А кың-нѣ лоѣ крѣстѣнѣныс?

Пекла. Му пастѣ, дѣта, ставыс крѣстѣнѣн. Кѣдѣ крѣстѣслы јурбѣтѣ, сѣјѣ і крѣстѣнѣн.

Іван. Сѣң-кѣ нѣ ме крѣстѣнѣн- жѣ, мамѣ? Ме тајнѣ ескѣ ог куж гѣрнѣд.

Пекла. Те, айта, абу-на сполној крестанін, сомын крестанін піна.

Иван. Со мыј вөлөма. (Лыддө.) Окоотник стрелајет. Тажо-нө мыј лөө, мамө?

Пекла. Стрелајт-лыјсө. Окоотник лыјсө пішщальс, Төдан, кызі, Осіп-чожыд лыјсө... Те, айта батыдлыг жуав, сіјө бөлө төдө.

Иван. Батө, „окоотник стрелајтыс“ збылыг лөб чојолөн пішщальс лыјсөм? Кылан, бат? вистав..

Васка. Ачыд велөд. Ме-кө кута велөдны оз і школаад ков ветлчыны теныд.

Иван. Мам! Оз вистав батөыд да. Мыјкө тај зев скөр.

Пекла. Сіјө вөд пыр на ташөм вөвлі: өтік кыв весіг некөр оз вистав.. Сөкыд жө, тыдалө, көмі јөзыдлы велөдчыны. Грішукыд тај еща і бөрдліс-а. Те моз-жө вөлі лыддас, лыддас да тін, сізі і бөрддас, конөрөј: „нінөм тајнө,“ шуас; мамө, ог гөгөрвө. Ме ескө том дырји еща рочнад кужлі-жө-да вунөма нін ставыс-а. Коркө вөд ме Перымын овлі слугаын,-важөн нін сылы, гашкө, во кыч вйт кымын нін-да...

Васка. Тајө-кө нө он төд, мыј нін сесса велөдчөмсыд, колө ставсө шыбытны.

Иван. Теныд ферт лөгыд шуныд, рочнад кужан-да. Ме-кө те ыжда вөлі, гашкө мастержык-на ескө те дорыс вөлі да.

Васка. Міјанөс тај ез ковлыв велөдөм школајасын, агным велавлім.

Иван. Ок, јешшө і агныд дај! школа төг? Ен-на ыладлы...

Пеклә. Батыд, ескө, піјө, некөн абу велөдчывлөма-да, Салдатө ветлігөн да заводын ужалігөн і велавлөма рочнад.

Иван. Мам! Сіз-кө лең мең Гріша дінө. Сіјө-пө көнкө, шуанныд, заводын-жө олө ца?

Пекла. Зік-жө на те кычі вејөра. Сөкыд вөд, айтаөј, заводад ужавны.

Иван. Гріша тајнө ескө ужалө-жө...

Пекла. Грішукыд вөд көнкө гіжысын, сылы кокніджык...

Иван. Ме щөщ сыкөд кута гіжны.

Васка. Ферт коркө кутан гіжны: перө ручканад кө он велап, піла ручканад век жө нін гіжан...

Пекла. Лант, Васка, Колө жө көт неуна піјан дорыд думыштлыны: кыч мыј верман колө олөмсө налыс кокнөдыштны... Ачыд вөд төдан кушөм міјан олөмыд, век отарө уж мыжам, лун ні вөј он төдлы шөјтчөг.

Васка. Шөјтөг? Со тај Грішаныд шөјтчөдө, мыјнө сесса колө? Велөдім, нінөм шуны, бур вылө да кокнід олөм вылө... Сы помыс міса прамөј морт с нін лө.

Пекла. Он-на вöd тöд, ме шуа мыл лоб вожд. Грiшукыд тая ачыс кавалис, кушом омөл мижан олөмыд, сы поңда вöd i пышжис конкө, коньор, кокныд уж корены...

Ир-и. Мам! Вај вожд, велөдам. (Лыфдө). „Петук појот.“ Таяд лоб „петук ғылө“, сiдi вöd, мамө?

Пекла. Сiдi, петук ғылө, лыбө чуксаө.

Ив и. (Лыфдө.) Гестра плачет, чој бөрдө?..

Пекла. Сiдi, сiдi, сiдi.

Иван. Мам, менам вöd чојөј абу?

Пекла. Абу сiдi, вожд, вожд лыфды!

Иван. Мылла-нө ес ö Мишук Павеллөн ем, лыбө Олон Васка Геналөн к/лм чој?

Пекла. Јен сетөма да-і ем.

Иван. Мылла-нө сiд-кө јенмыс оз өткөда быдөнды сет.

Пекла. дугды сөрнынад! Велөд урөктө...

Иван. (Гыфдө.) Брат гулајет...

Васка. Гулајет тая! Квайтөд вө нин гулајөт.

Иван. Енлы те торклы. Брат, сiдө вок. „Гулајетыс“—нө заводө ветлом алы мыр?..

Васка. Көт кытчө, өткөд. Нинөм-кө керны гулајет; сы помыз уж вөдө, оз нин муи. Секі толькө гулај-валај:..

Пекла. Ме-тая со шуа, мiса кокныд ужыз некод оз пышжы... Грiшукыд-кө пышжис, ме чаята-да сылы сөлөмөңыс-жө мөртчiс заводскөј чуркаңд...

Васка. Бурөща. Ез-на сылөн зев орјаз вынјасыс, көт i заводас-на-да. Ас нырнас богтiс да-ј пыш, с. Кыс нин-нө велөдчөм мөртлы пес керавны? Чалы мед ескө самөвар дiнын пухавны да шидая јуны, прөста вöd оз шуны: „шщай пiт-пө не дрова рубiт!“

Иван. Кыз-нө, бағ, Грiшавыд пышжис?..

Васка. Кыз пышжис! Кокнас.

Иван. Мылла-нө ескө ен кут!

Васка. Ку-уг! Ег тая төдлы ладнө, сөрөн нин квайтчi. Суi-кө ескө пөг-төдлi-жө секі сылы пышжөм, тразiчалы!..

(Кылө гольөдчөм).

Пекла. Кодкө кылө локтө? (петө).

Мөд пөгнөдчөм.

Иван. (лыф-фө). Крестьянин пашет, окопник стреляет, петук поют, сестра плачет, брат гуляет, солдат трубит, лошадь скачет... Он и завлавы...

Васка. Он-кө вөд, һекөд на оз һевөлыт, гөр пөмад вөд оз на ковыжыд грамота... Һекущөм пөльза-жө вөд абу, велөдчөмөнд... Мун да вод лутщө!

Кожмөд петнөдчөм.

(Пекла. пырө Марпакөд, сижө печкана).

Марпа. (пырөг моз) Лез, Васка-фаф, рытысны.

Васк. Лок, Марпа, төран вөд керкаас.

Марпа. (пукөб лабичө), Пышжыны лоі гортыо: мијан везкыд Содом-кар

Пекла. Мыјкө тајнө, Марпа, зев шоча мијанөс вөдлавлан?

Марпа. Һекор вөд, Пекла төт, зик һекор: јур вылыс ужным унжык (завөфитөны печкыны).

Васка. Батныд-нө мыј нин керө, Марпа?

Марпа. Мыјкө-тај рыты быд камгө-а, ме ог төд мыј и вөчө. Жөж шөро доф пыртис да мыјкө сы.динын век өтарө ковгө, пельяс зикөч өөдмисны.

Иван. (очсалө). Мам, ме үрөкөс кужа нин...

Пекла. Лыффы-на ещө, воҗна водныд талун.

Иван. Мам, (очсалө) батө водны-жө нин щөктө, Тырмаг нин талун кеж-лө сөса...

Марпа. (Иванлы). Ен бышөдчы, Ванук, зила велөдчы. Велөдчөм мијанлы, пемыд комі јөзлы, зев колантор. (Матызгчө). Мыј-нө те велөдан?..

Иван. (индө). Со тај: „крестьянин пашетсө.“

Васка. Помтөг тај пыр долө өтарө „крестьянин пашет.“

Марпа. Велөдчы, пижө, бура да зила; быдман да ковҗас быдтор төдны. Велөдчытөм мортыд вөд зик өнтөм коф: пигмөтор оз куж гижыны лыффысны ны, прөста вөд өз шуоы: „Ученје-пө сает, а һеученјө ыма.“ мијан ногөң-кө: „велөдчөмыд-пө југыд, велөдчытөмыд пемыд.“ Сижө сижө ем...

Васка. Југыд фөрт. Со-тај мијан Грша көнкө квајтөд во нин југјалө.

Марпа. Мыјкө-нө кывөө оз? Писмөјассө-но ыстылө-жө?

Васка. Егө-на аҗывлө. Вошөм морт мијан сижө, сөса нинөм.

- Марпа.** (бокө). Виставны-о абу-а?.. (Пеклалы-гусөн: „Гришасаң пиёмө те-
ныд ем“)
- Пекла.** (Повзиг мөз). Чө-өв?.. Сөлөм шөрөй?
(Синжассө чышкө).
- Марпа.** (Сің-жө). Позө оз Васка даф дырји лыффыны?
- Пекла.** Кодлы-нө гижө?
- Марпа.** Тенад ним вылө.
- Пекла.** Лыффы. Часлы-жө, мед Иван водас.
- Васка.** Мыј нин-нө ті сені вашкөдчанныд?
- Марпа.** (Гора-а). Мыј вашкөдчам? Сіңі... Ме талун вічкодорө ветлі да
бура уна тор і кывлі;—Пекла төтлы со сөгга і виставла.
- Пекла.** (Иванлы). Мун-нө, фита, вод, аскі возжык четчан да велөдан
уроکتө. (Иван пачвоз—сүрө мунө да водө!.)
- Васка.** (Марпалы) Мыјкө-нө војна жыгыс кысө оз? Апоніја нө оз-на
көсји дугдыны!..
- Марпа.** Шуалөны тај ескө мыјкө да бытө-пө кысө мірітчөм. Арсөн
Јогорлөн гыс воөма, шујга кісө гырча выјөныс вундөмаөг...
- Пекла.** О Гос. эфө! Мыјда јөзөс көнкө вијисны, со Батушкој!..
- Марпа.** Мыјкөлөн-пө тај, кың нин сіјө шусө, Кірө Семөлөн піјыс уө-
ма жө.
- Пекла.** (Поліг тырји) Олөксейыс? Пернапас чөвтө) Сарсво небеснөј!..
Унаөн көнөрјас і журнысө пүктисны. Гашкө мјјан Гришукным се-
ні жө вөлі да! (Марпалы). Вај-жө, фита, лыффы піемөсө...
- Васка.** (Јурс лөптө). Кушөм піемө?
- Марпа.** Іа Пекла (щөщ). Гришасаң воөма...
- Васка.** (матыстчө) Но, зонмө! Е-ј-жө-но сіңкө лыффы...
- Марпа.** (Піщөггыс перјө піемө, ставныс лөгөдчөны). Меным сетіс тајө
старшина, щөктіс тіјавлы вајны... (Лыффө конверт). Село Көс-
мырскоје, получиь Пекле Максимовне Сігеровой. (Ковалө конверт
да перјө піемө).
- Васка.** (Шечыштө кинас). Мамыс.ы на гижө!.. (Бөр мунө местаас).
Мг-ј-нө сіјө кыззан, абу меным гижөма да.
- Пекла.** Кыззы көв.
- Марпа.** (лыффө). Муса батөј, Василөј Сопроновичөј! (Васкалы). Абу,
шуам, теныд? Тесаң јі заводітчө да. Ставсө комјјөн гижөма, мед
гөгөрвоанжык... (Відлалө). Вічөд-тө мыјтөм гижөма! (Васка ма-
тыстчө). Піјыдлыс вөс јуөртө кыззана кө... (Лыффө). Муса ма-
мөј. Пекла Максимовнаөј! (Пекла сіңјассө чышкө)... Зарні вокөј
Іванушкој!..
- Пекла.** (Нора) Сөлөм шөрөј! некодөс абу вундөма.

кө-кө лөб, ку шөмкө-кө притча суас, некодсаң некушом отсөг...
Со өтчыд ми батөкөд пу пөрөдид, зев ыжыд пожом, да кың-кө-
вескалі 'аков даф выло. Сылон кокыс негі; кујим төлыс болны-
чын куулс, ужавны ез вермы. долгсө весит вештыны ез вермы
да некод вөд нинөм ез і шу; со-пө талы колө отсавны либө
мы-лы.

Васка. Сіјө вескыда сіңі.

Марпа. Сесса мыј ыльс-нө ме велөдчывлі? Мыј ыльс-нө менө ті, бат
мамјас, велөдлінныд?.. Пес керавны озырјаслы, алы мыј... Сесса
батөкөд егө кутө лөсавны. Таңтө со ме думажті-думажті, дај пышјі
куреныд.

Лэска. (Јурсө гыжјадө.) Пышјіс трасічаыд.

Марпа. Места меным ез ков дыр корсны, регыд сурі: Заводској көнто-
раө гижысө пырі. Сесаң сесса менам ез нин некор јурыс петаавлы
дум лок өлөм јылыс, бөра өлөм јылыс... Мыј ме вөчі тајө квајт
вонад. гев дыр лөб гижны... Ветлі сесса Маньчуріјаө војујтны...

Пекла. Көкөрөј, ме сіңі і чајті.

Марпа. Сетчө ветлөм мы т менам јешщө на паскыда сінјасөј воггис...
Уна тор ме сені төді... Ті некодлы енө виставлө мыј кута ме
возө гижны... Тајө пісмөсө лыфөдөм бөраныд косалө,...

Васка. Мыј бара нин-сешөмсө вөчөма?—

Марпа. Ті вөд оланныд вөд вөр шөрын; нинөм онө адчө нектор онө
кө іө, сінјаснытө тіјанлыс тупкөны...

Васка. Прөста зик сөрө, некод на онөз сінјас ез көртаавлы.

Марпа. Мыј понда вөлі пансөма јапоніакөд тащөм ыжыд тышыс?..
Мыј вөсна лыд нысө щөт, ужалыс јөзөс. вјісны. Бара жө, ме
шуа, озырјас вөсна...

Пекла. (Полө.) О, Господө, мыјнө лөбма Грішукным?..

Марпа. Міјан сар вөлөм көсјө мырфөфны јөзлыс мујас, -век на сьлөн гор-
гыс абу тырөма. (дугдө)... Мыј-нө тајө лөбма?.. Ме бара сесса ег
лыет вөзөсө лыфөфны. (Пуктө пісмө пызан вылө.)

Васка. Сарјылыс таңі гижө... Вот і морт.

Пекла. (Пернапасасө.) О, Господө, господө!

Васка. (Марпалы.) Мед ескө өгө-жө сурө ставным. Аттө, трасічаө де-
тина. Мыј-көнө сіјө думажтө алы оз?.. Вај сеті кол... да вөзө
лыфөфы...

Пекла. (Полө.) Гашкө оз—іј поз да...

Васка. Толькө бара со загрекі некодлы жө енө висталө, ставнымөс јурөн.
нуасны... Вај нөжјөнікөн лыфөфы...

Пекла. (Зев полө.) Бласлө крістос... Мыјнө Грішукным лөбма.

Марпа. (Босто пісмё да лыддё колалёмён.) Ог вермы ме терпітны... ужалыс... конёрјас. Регыд лоё... Сесса кёсја гётрасны. (Пісмё уёб кічыс.)

Пекла. (Повзё.) Гётрасны? Чё-ёв!..

Васка. (Скёра.) Гётрасны?! Мед тыкё заводітлас.

Марпа. (Нёжјёнік лептё пісмё, аслас чужёмыс зев јона вежбё.) Сің-кё гіжё-а? (Лыддё). Кёсја гётрасны... Ті гашкё понданнуд мыјкё шуасны-да... Енё фівітё менё... Сещём нывсё еша зев адзан: зев бур да тёлка. Кёт і абу озырлён,—сёлёмыс аслас став зарнічыс донажык на... Мыј-нё озыр лунгыд? Мыј фенгагыд? Сіјё меным оз ков... Ме боста аслым нем кежлё бур сёлёма пёдруга!..

Пекла. О, Господё... Пёдруга... Грішукёј, Грішукёј, мыј-нё те керсан?... Вунёдін тај менё, фітаёј... (Гусёнік бёрдё.)

Марпа. (дрёжжітё). Кора тіжанлыг, муса мам-батёј, рёдітелскёј благёслёвеннё... (дудылё, нсра) Онё-кё ыстё, сытёг олас... Гіжыштё сесса асныд регыджык... Ловјён, зон-вічаён ёні кежлё-кола тіжан возын мыжа пі, Грігоріј Сігеров. (Пуктё пісмё пызан вылё, ачыс колё шемёс.)

Васка. (Нёдыр-мыст). Оз ло сы ногён! Нёкущём благёслёвеннё мёсан оз ло! „Сытёг,— шуё,— гётраса“... Ог тёд, мыј секі лоё. Јен јор-ас... (Кост). Зікёз дурмёма трасічаыд... Кущёмкё гулајтыг ныв сурёма да-ј. гётрасны... Оз на сіі ло...

Пекла. О, Господё... Мыјнё сыкёд лоёма?... Прёста вёд ме колан вој ег вётаё сещём омёла... Сіі і думажті, міса курём-кё шог лоё... Вётага да быттё кылё сарајё вёла кајіс; петі, вічёда: сарај шёрын сёд вёв сулалё, а Гріша быттё додфас пукалё; сёд кора додф-да зе-ев јона, быттё, мыјыскё конёрёј шогё... Со тај мыј возын. О, Господё... Гётрасны...

Васка. Оз ло, міса, сы ногён!.. Мыјнё міжанлы куш бёжа чікышгыд?.. Мунасны-на купеч нывјас сы сажё...

Пекла. Мыј-нё ёні сесса вёчан?.. Мыј сылы гіжан?

Васка. Мыј гіжам?.. Благёслёвеннё пыфді куз летёрос ыстам... Аттё, трасічаё фетіна.

Марпа. (Нора.) Ме-нё ескё мыјла відчыі Грішукёс?.. Ещёма-нін сесса ёні ставыс... Ок, ок, ок... (Пызан вылё летчысё, бёрдё гусёнікён.)

Занавеска нёжјёнікён тупнысё.

Мёд вёчёмёчыс колё кујім во.

Мёд вöчöм.

Вöчöс бара Сопрон Вака ордын; өтөнәс өшалö сәйфетелствө.

Мед воҗза петнöдчöм.

Иван. (Отнасöн пызан сайын гижö. Недырмыет кызöгтö да гижöсө бозтö киас). Нолтö, мыҗ артимс... (Лыддö.) Лубезнöй брат моҗ Григорöй Васильевич Гигеров, Зирастувјте! Это писмо от брата ва-ше. ö Иван Васильевича Гигеров. Во первый строкак сего писма ~~ја пишу от господа бога~~ доброго здравја и сакаго благополучна фелак рук вашик; - ого и вам желају (дүгдö). Ок, лöсөд! (Воҗö лыддö), и вам желају... јешшö уведомлају ја вам лубезнöй брат Григорöй Васильевич Гигеров, штö ја жив-здоров. того жö и вам желају. Штö ты нас забыл, зфес? Јешшö уведомлају вам с лубезју низко кланājuс от неба до сырой земли слава богу за настојашöй лето кончил и получил звидетельство... (индö өтөнö) Тонö, өтенын өшалö... Училса четыре года: офин —млатшöй, сфин стреднöй, офин старшöй да офин јешшö так кофил. Јешшö уведомлају вам, што ты пријезжај домој, работат помогај, өтөтс старöй уже, мат тоже старöй бөфет, ја тожö јешшö молодöй. Јешшö уведомлају вам дорогој брат Григорöй Васильевич Гигеров што ты жен-илса али нет, но мы тебе не писали рöдительскöй благословеннö, мат крепко скучит, говорит иди домој женитса, но ты јешшö не пришол. Јешше уведомлају вам и посылај мнө балалајка либö таланскöй гармошка за што ја буду скоро бурлачит... Јешшö уведомлају вам почему ја тебја не знал и крепко скучил и окота мнө вас видитса... Јешшö уведомлају вам лубезнöй брат Григорöй Васильевич Гигеров, зачем ты не пошлöш нам фенги, коли тебе легло живь тогда ты зачем забыл нас, тяжело живь крестьянскöй работа, ја которöй ты писал писмо три года повсегда читал. Јешшö уведомлају вам што ты некорошо писал на сара, за то мат да өтөтс крепко тебја ругал, перод такој писмо не давај (Бозтö пызан выльө писмö). Со-на вöд сижö! (Бөр пуктö, лыддö воҗö.) Јешшö уведомлају вам, лошаф воронко умер и мы купили другој лошаф --Рижко, очень жарöй... Сип-чож манастарö жыл да тоже лошаф затолтал сарство нэбеснöй, потомушто он кончилса и погребати јего там. и исумен-јему сам гроб положил кипариснöй крест и ја за помјнапник писал: отрока Озипа. Јешшö уведомлају вам што мена ушфел.

Мітрёпан Нікаандровіч за што жа пісал скверноў слово на яго толстоў бруко, выключал із школа да ладно маў понос яму масло да круква да прінімал обратно... Јешшо ўведомлају вам дорогоў брат Грігороў Васільлевіч Сігерсв Марпато дошол замуж за Туру Мікола, јешшо братан Мелентіј утонул на Вычерда... Јешшо тепер трудноў пора—страда, клёб замсроціл пуж... Јешшо жа вам уведомлају посылај мнє какоў-нібуѡ корошоў кнугат салтыр ілі часослов... Јешшо кланајус вам і посылају нізкіў поклон ваш брат Иван Васільлевіч Сігерсв, того-жо і вам же-лају, піші ответ нетерпеніем... Ето пісмо пісал і руку прілож-іл ваш брат Иван Васільлевіч Сігерсв. (дугдо. Нєдыр-мыст.) Ставыс буракё лоі. Оз, ме чайта, ысты балалајкатё... Часлы жо сы јылыс јешшо сѡтта. (Гіжо, сѡса лыфѡ). Јешшо на вас прошу не забывај, посылај мнє балалајка... Оні сѡса шанє конвѡрт пышко сујам да-ј.олас. (Завѡдѡ конвѡрт гіжны.)

Мѡд . петкѡдчѡм.

(Пырѡны ураднік да сотскѡј.)

Ураднік. (Пыріг-мѡз). Кѡчајныс гортас?

Иван. (Повѡ). Абу... Ме кынці некѡд абу...

Ураднік. (Скѡра). Мед ѡті здукѡн вѡлі.

Иван. (Поліг-тырји). Батѡ?

Ураднік. Ме ог тѡд кодї... Танї олѡ Сопрон Гаска?

Сотскѡј. Танї, Вашѡ высокорѡдїѡ, танї.

Ураднік. (Ветлѡдлѡ жо ж куѡа.) Кѡн-нѡ шѡјтѡ? Мед аік пыр јавітѡс.

Сотскѡј. (Иванлы поліг-тырји.) Мун-да ѡдѡжык кор.

Иван. Мыјла-нѡ?

Ураднік. (Гѡраа). Не теныд јуасны, зырым бед! Корс, мед тајѡ-жѡ здук вѡлі танї.

Иван. (Петѡ пызан сајыѡ).

Сотскѡј. (Иванлы). Мун мѡа, ѡдѡжык корѡ! Мун, мун!.. (Кыскѡ кѡдыс). Мед пырыстѡм-пыр-жѡ локтас батыд... Мун...

Иван. Батѡ бѡра оз лок ужалан іныд: најѡ-вѡд мамѡкѡд кѡбрѡг дѡрын вундѡны.

Ураднік. (Зѡв гѡраа). Знат не знају! (Нєшкѡ Иванѡс пѡлѡдыс. Иван гор-зѡ: „Ој, ој, ој“). Јешшо-ј шѡкѡлдывајтны... Живо! (Тојыштѡ Иванѡс посѡвоѡ) марш!

Кожмод петкӧдчӧм.

Урадник. (Ветлӧдлӧ жож куза). Тыдалӧ тани жона лоӧ гудрасны: вӧдӧдтӧ, кушӧм соплак лыстӧ прӧтивлайтчыны... Пыдӧ, тыдалӧ, пырӧма вужыс. Он-кӧ сӧжӧс ӧещышт ставнас, адзылан-ӧ мырӧм. Колӧ ставнас песовтны! (Кинас петкӧдлӧ песовтӧм). Колӧ став позсӧ пазӧсны! Меным-кӧ зурӧ поводыс, оз-бара ӧебог мын... (Сотскӧй летчысӧ аслас бек вылӧ да вугралӧ.) Ме бара, мажыр, кӧртвомала... Ставсӧ кык кӧ костын лязӧда... (Петкӧдлӧ). Револютсӧја коммӧма! Грабитны!.. Сарӧс чӧвтны колӧ... Гӧсударство бергӧдны... Кӧijasныд на жӧныдӧс!.. Пеклајасыс тырмас на... (Сотскӧйлы). Векыда сувт... Ен уз! (Чунынас сотскӧй ныр возын грӧчитӧ). Те, смотри менам, кывтӧ зев ен нужӧдлы: колыкӧ-кӧ кывгас, став ныр-вомтӧ раза, турмаын ӧста, Сӧбырӧ журнал мӧдӧда, кылан?

Сотскӧй. (Полӧ). Јен мед в. тас, батушко, Вашӧ высокородӧјӧ, господӧин урадник. Кыз-нӧ сӧјӧ позӧ...

Урадник. (Пуктӧ бумага чукӧр папка пызан вылӧ). Сек-сезза ачыд тӧд, позӧ али оз... Ме тај со возыв вӧстала, шуп тајӧ нарад... Мынӧ та дыра оз лок?.. Вӧдчысны лоӧ кушӧмкӧ лок најт мужӧкӧс...

Сотскӧй. (Востӧ ӧдӧс да бӧр пӧдлалӧ). Абу-на вашӧ высокородӧјӧ... Регыд локтас, господӧин урадник...

Урадник. Мун ачыд ветлы да ӧдӧжык кыскы... Живо!.. Мед пӧлыд вӧли тани. Марш!

Сотскӧй. Зӧк пыр, вашӧ высокородӧјӧ. (Петӧ).

Нолӧд петкӧдчӧм.

Урадник. (Ӧтнас ветлӧдлӧ жож куза). Нолтӧ, мыј пондан те мӧјдны Васӧлӧј Сопронӧвич. Бур вылӧ пӧтӧ велӧдӧмыд, нӧном шуны. Быдтӧмыд, дӧзӧритӧмыд Сы-понда мӧјанӧс щӧщ кыскалӧны, прӧтӧколјас да дознанӧнӧјас щӧктӧны вӧчны. (Перӧјӧ папкаыс бумага да лыдӧдӧ.) Экстренно. Совершенно секретно. Предпӧсызају полӧйтсејскому Ураднику пӧјатого участка экстренно прӧизвестӧ согласно прӧлагаемой телеграммы дознанӧје, отправӧйт с нарочным. Прӧстав втӧрого стана такој-то... А со ӧ телеграммыс. (Лыстыштӧ да лыдӧдӧ). Спешно допрӧсите рӧдӧителеј крестьянина Космырској волостӧ Грӧгорӧја Васӧиллевица Сӧгерова о јего прӧжней жӧзньӧ, прӧизведӧте у нӧк тщательный обыск, об-

рашшајте знім чіје на перепіску. Сын прожівал в Богословском Округе, принадлежал партіі бојевој організації соціалістов революціонеров, поставішеј пелју, ніспроверженіје существујушаго стрѳа, проізвода много ограбленіј, террорістических актов, ныне појман і предан војенно-окружному суду. Соблудайте прі воом строгіј секрет... (Бѳр сујѳ бумагасѳ). Лѳсыд... Кужны колѳ только татчѳ кутнісны. Но да менам адчасна тајѳ. (чувнас плешас тащкѳѳѳ), оз на менѳ ков велѳдны... (Ветлѳдлѳ).

Вітѳд петнѳдчѳм.

(Пырѳны, Сотскѳј, Васка, Пекла да Іван).

Васка. (Пыріг-моз). Но-о, збылыз тај воѳма гѳст. Олан-вылан, господін урафнік!.. (Урафнік ассыс кіѳѳ оз бет).

Пекла. (Пыріг-моз, бокѳ). Амінѳѳ, амінѳѳ, урафнік!.. Кушѳм загрекі нін бара суіс-а?

Урафнік. (Васкалы скѳра.) Та дыра тенѳ колѳ відчысны? (Пукѳѳ пызан дорѳ, перјѳ бумагајас да лѳзѳдчѳ гіжны. Ставыс мукѳдыс сулалѳны. Іван нѳжјѳнік боѳтѳ ассыс гіжѳдјасѳѳ да нуѳ пачѳва дорѳ. Сѳсза Гршалыс пізмѳсѳ пач костѳ сујѳ. Урафнік віѳѳѳѳ сы вылѳ).

Васка. Ме вѳд ег тѳѳ воѳыв тенѳыд локтѳмтѳ...

Сотскѳј. Ме паңыдасі-нін начѳѳ, вашѳ выѳкорѳдіјѳ.

Урафнік. Лант, тырмас!.. (Ставныспы.) Ті петалѳ недыр кежлѳ кытчѳкѳ ставныд, а Васка мед колтчас. Сотскѳј, петкѳд! (Петѳны ставныс, керкаѳ колѳым урафнік да Васка).

Ивајтѳд петнѳдчѳм.

Урафнік. Нім-овыд кыј тенад?

Васка. Васілеј Сопройѳвіч Сігерѳв-на пыр.

Урафнік. (Гіжѳ, сѳсза бара јуалѳ. Быд јуалѳм бѳрын гіжѳ.) Кымын арѳс?

Васка. Ме бара ог-іј тѳѳ прамѳја ветымын нѳлѳѳ вылѳ-кѳ петіа... Гѳтраігѳн вѳлі комыи. Гршалы. буракѳ, Пѳкрѳв вечернаѳ тырѳ кыѳ кујім, сѳсза со аѳыд і лыѳфы, кымын арѳс... Гіжлы наперѳ ветымын нѳлѳѳ да-д...

Урафнік. Грамотнѳј абу?

Васка. Мыјнѳ мјанлы сетыѳ? Јешцѳ грамотанаѳ кытчѳкѳ јурнад суран ні-воккѳсыд... Абу... Тајѳ-нѳ тенѳыд, господін урафнік, быдтрѳ јылыѳ лѳѳ јуасны?

Урацьнік. Мы і оз жуавны, ен вістав... Сулав шы-ні-тов... Православнө?

Васка. Кы-нө, крестанін... Православнө... ферт ескө грекыд рушку тырыд-жө-да.

Урацьнік. Коді-нө сіжө тенгыд жуалө?.. Ен мешајт меным... Коркө-нө судө сурлін-ен?

Васка. Муь зонмө, господін урацьнік.. Јен мед вічас...

Урацьнік. Ен сіз-кө судытчыв? Вістав вескыда...

Васка. Ет, міса. ег. да-ј есэө кежлө мед оз ло. Сыыс омөлыд нін-өм-нін абу...

Урацьнік. Тіјан-нө челадыд ем-жө?

Васка. А міјан челадыд пөшти абу код. Ыжыд піөј пышјіс, а мөд пом-гыс некушөм-отсөг на абу...

Урацьнік. Гышјіс алі мыј шуін? Мыјнө сылөн німыс!

Васка. Грїша... Пышјіс тај, мыј сесга керан... Ужаліг-кості куреныс пышјіс, да со та, онөз-на көнкө шөјтө. Окмыс во нін, буракө, төвса Мікөла-дырјі лоі. Коді-нө сылыс төдө.. Зев-вөд ас-ныра вөлі; сесга неуна велөдышті-жө-дај.. Со тај мыј лоі міјан грамөтасыд; сөвсем еновтіс крестанскөј ужтө. Грамөтанад тај оз зев ужыд вөрзы...

Урацьнік. Кушөм пөраын-нө сіжө пышјіс?

Васка. Сіжө бара. повнітчө, Стретеннө гөгөр кулыштіс...

Урацьнік. А он повніт кушөм вөд?

Васка. Вот сіжө ог куж віставны, котсрөј гсдын вөлі. Ез-ө девјатсот-өјын вөв?. Сы гөгөр бара, ме чајта.

Урацьнік. Мыјкө-нө гіжлө алі оз?

Васка. Немтор на егө пөлучіглө... Регкыдакө шуны, аік бара сіжө-вошөм морт...

Урацьнік. Те, Васка, смоты, ен соссы, секі бара журад мунан. Вістав ставсө мыј вөвлі...

Васка. Менам сіжө і перевод везігтө абу, мыј прөстасө бур јөзөс ылөдлыны... Ме ногөн-кө ескө Грїша-јывсыд нінөм і жуасныс Вошөм морт міса сіжө, ме шуа.

Урацьнік. Та ногөн-кө, збыл пөзө шуны вошөм морт.

Васка. Вөшөма ј ем-да, мыј-сесга шуан.

Урацьнік. Сіз-кө-нө Грїшаыд гортад еша і овліс?

Васка. Сөвбөм еша: велөдчигас да челадыд дырјіыс сөмын і оліс. Кончїтөм бөрас муніс пісарө, сы бөрым сесга Богословө. Сетыган і пышјіс. Некоп пөшти ез і вөвлы гортын.

Урацьнік. (Гіжө бура дыр). Сесга-нө н.нөм он куж віставны Грїша-јывсыд?

Васна: Мыҥ вӧд сесса вӱталан? Ставсӧ мыҥ тӧда, вӱгалӱ-нӱн-а. Сесса нӱнӧм, да-җ нӱнӧм унасӧ форнитны сы-җылыҥ.

Ураҗник: Но ладнӧ... Вот кызы асыҥ вӱталӧмтӧ (Лыҗдӧ). 1909 года җула 24-го дня, ја, политсеҗскӱ ураҗник 5-го участка 2-го стана, Чабыров, с сӧблуденӱем 842 ставҗӱ устава уголовного Судопроизводства, опрашӱвал нӱжепоименованныҥ мӱе, которые показали следуҗущее: Первоҗе, крестанӱн Космырскӱ волостӱ и села Васильҗ Сопронӧвич Гӱгеров (Васка җурнас лыҗкыштӧ) 54 лет, неграмотныҥ, православныҥ, женатыҥ вторым браком, несудившӱҗса, показал: ја имеҗу два сына, одӱн из нӱк Грӱгорӱҗ уже февҗат лет не живӧт прӱ мӱе, а имено, около 1900 года да около 2-го певрала он убежал из куруна близ Богословского завода и с тек пор нӱ слуку, нӱ дуку, фетство да ученӱҗе он толькӧ и был дома, позҗе чего пошел писарӱҗ, а позҗе сего пошел в Богословскӱ завод и позҗе чего совсем пропал, нӱкакого писма нам не посыдал и сӧзӧем можно читат җего пропащӱм, болҗше по сему фелу показат нӱчего не могу. Вернӧ?

Васна: Ачыҥ вӧд те бӧлӧ тӧдан... Ставҗӧсӧ-нӧ пасӧма-жӧ?..

Ураҗник: Ставыс ем.

Васна: Сӱҗ-кӧ ферт вернӧ. Олас, ме вӧсна.

Ураҗник: Ваҗ-нӧ сӱҗ-кӧ кырмаз етатчӧ (индӧ).

Васка: Оҗ-вӧд ме куж.

Ураҗник: Пӧлинӧ вӧд те неграмотнӧҗ.. Пукты асыҥ ыҗ пастӧ.

Васна: (Гӱжӧ) Сӱҗӧ почӧ... Со-таҗ колӧ-кӧ.

Ураҗник: Но, мун сесса ачыҥ пегав, да ысты севатӧ.

Васна: Пеклаӧс?..

Ураҗник: Ме оҗ тӧд кыҗ сӱҗӧ тенаҥ шуӧ. Тенаҥ вӧд абу дас-гӧтыр..

Васка: (Сералиҗ-моз). Вернӧ.. Васаныс кулӱ салдатӧ ветлиҗ-костӱ... җӱх лыр ыста. Кыҗ-кӧ-нӧ озӧ поч рогыҗмыҗ, господин ураҗник, ладны? Вунданным со таҗӧн миҗан колӧ, -кӧҗ езкӧ порезӧ колӱ-жӧ чукӧртны.

Ураҗник: (Скӧра). Но-ӧ, вундысвасна.. Жыво.

(Васка ӧдӧ педӧ).

Сӱҗимӧд пӧткӧдчӧм.

Ураҗник: (Отнасӧн гумагаҗассӧ вӱдлалӧ). җӱх-жӧ-нӱн бара таҗӧ бӧлбан.. Маммыс-кӧ оз мӱҗдӧ вӱгтав, нӱнӧм таҗӧ фознаҗӧзыҥ. Колӧ зав-одӱтны бӧбыск вӧчны... А фетӱнаыс, тысалӧ суҗ.

Көнжамысод петкөчөм

(Пырө поліг-тырји Пекла.)

Урафнык. Лок матөжык, етатчө сувт... Те смотри, мыј кута жуавны, вескыса віставлы. Пөржаланкө, ме вылө ен норас.

Пекла. Чо-өв, со батушко. Ставсө вескыда вістала. О господө! (Ышловчө.) Мыј-нө памөіс сещөмыс мијан куца, со батушкој? (Сінјас чышкө).

Урафнык. Ен-на бөрдзы... Кыч-нө тенө шуөны?

Пекла. Нимө)?.. Пекла, со батушко!..

Урафнык. (Гіжө, сөсса бара жуалө). Мыј овна?

Пекла. Макімовна, Куш-Піла Макімлөн ныв вөвлі..

Урафнык. Кымын арөс?

Пекла. Исельамын біт, квајтөд вылын.

Урафнык. Православнөј?

Пекла. Ме бара таяө ог і төд...

Урафнык. Јенлы верујтан?

Пекла. О, господө, —кыч-нө со батушко, Сус Крістос, Спасітель, југыс шөнді мијан, Прічістаја Бөгородітса...

Урафнык. Грамотнөј ас? —

Пекла. Абу бара велөдлөмаөс.

Урафнык. Војдөр ен суфитчывлы?

Пекла. Господөј віч! Ег-на, мыјыс-нө? Мед јен вічас...

Урафнык. Көн-нө тенад піыд ветлө?

Пекла. Грішукыд?.. Ог төд со батушко, көні коңөрөј ветлө Нінөм-нын оз кывсы со дәсөд во-нын буракө... Те-нө гашкө сы јылыс-да?

Урафнык. Пөшти сы јылыс.

Пекла. (Радрө). Господөј!.. Січ-кө-нө Грішукөј ловјана?.. Гөдөм шөр-өј... (чышкө сінјассө)

Урафнык. Мыј-нө, сіјө нінөм ез і гіжлы тадыра ветліг көстіс? Сізі-іј вунөдіс бат-мамсө?

Пекла. Ог төд, батушко, мыј сіјө көні вөчө. Ез-жө-кө-вөд вунөд-а? Көні бара коңөрөј ветлө-а? Јона-жө-нын і шөг вөчіс меным; кымынкө сінва менам кісзыліс-жө-нын сы понда.

Урафнык. Зік прөста... Көді мам-батөс вунөдө; абу-жө-нын сіјө бур пі, сещөмтө нінөм жалитчы. Кушөма-нө сіјө том дырјыс өвліс?

Пекла. Кыч-нө абу жал. Мам өлөмөд тая вөк-на-жөс.

Урафнык. (Торөд). Ме тенөсд жуала, кушөма, міса, піыд өвліс том дырјыс?

Пекла. Зөс бура, со батушко... Велөдім кык школаын... пыр вөлі,

коньрöј, нораоö сөкыд олом вылө...

Урафнык. Пораоö шуак? Мыј-нө вөлі шуалө?

Пекла. Быдсама торөб вөлі вьггалас бошайтөј.. Мед јона вөлі төж-дысө коньр гөл јөз вөсна да велөдчөм вөсна. Шуас тај вөлі өблөмшөр: „мјан камі јөзыс пө некөн-жө сөзза абу коньр-ыс да пемыд јөзыс.“

Урафнык. Те-нө он төд мыјла пышјис Грїшамд курензыс?

Пекла. Сөрт бара, ме чайта, сөкыд вөснаыс Сөзза забөднө-жө мөрт-ыдлы көнкө лоі: велөдчөс, велөдчөс, да пөс керавны ыстисна.. Мыјла-нө те бавышко, Грїшук јылыс тај јуазан (Пөліг-тырјі) Езө кушөмкө прїчча су?.. Ме чайта-да прөста менам өблөмөј оз-жө вьг.. Пыр-өд сїјө менам дум вылын... (Нөжјөнїк). Гашкө кушөмкө мыжө мін сурї да?.. Мед ескө Мїкајлө арканьфел, лов сетыс, лов бөгтыс вїчас жө быдсама прїччаыс меным муса пїсс. (Ышловзө). Ок, ок, ок, ко, ко, кә... Көні бара коньрөј велөбә? (Чышкө вьнјассө) Кувтөз көнкө ог-мїн ачыв сөблөмшөрөс..

Урафнык (Пекла өрчїтїг-костї гїжө, сөзза гїжөдсө кїас бөзгө да лыдфө). Кыззы: „Вторөјө. крестанка тој жө волостї і села Пекла Максимовна Сїгероза, 45 лет, неграмотная, православная вероисповеданїе, несутїмаја, показала: показанїјө добавїла: когда Грїгореј был мальчиком, всегда говорил протїв бедного народа да провїв ученїја, што зырана самыј плокој народ на свете. А што із куреңа убежал, потомушто лєн стало дрова рубїт і где тепер он кофїт безїзвестно. Больше показат по сему делу нїчего не їмеју“. Тајї?

Пекла. Кыз гїжан, сїјї-ј шаң, бат, шко..

Урафнык. Кырымасыгө он жө кууж? Пукты татчө кујїм крест (Індө. Гїжө.) Но, сөзза мун да ставнысө кор.

Пекла. Кора, бат, шко, чїк пыр кора (Петө)

Өкмысөд петнөдчөм.

Урафнык. (Отнасөн). Ічөг дырзөныс-мїн вөвлөча замашкајасыс... Но јеш-цө өбїска ачам дај тырмас. Мыј-сурны сурө а. Сөзза менам ас најыз ставтө лоі вөчөма по закону.

Сасөд петнөдчөм.

Пырөкы: сөтөкөј, Васка, Пекла, Іван да бура уна бөжөвөј јөз.

Сөтөкөј. Енө валїтчө, енө... Оз пөз татчө пырны.. Танї господїн ур-

адник... (Код сурь пырöны) Мунö татыс, мунö, петö... Оз миса поч... Но... Разöдчö, шуа... Мы-нö татыс еи адгылöй? Мунö, петö... (Тойлалö жöсö. Код сурь: аминöй, аминöй, урафник!). Локтö мунамö! Аминöй, за-грекi... Код-сурь петöны; морт кужим-ноы колтчöны).

Урафник. (Бокöвöй жöзлы скöра). Мынö тi зыртчанный? Мы, тiяны тас колö? Убирайтчö ставныдi... Марш!... (Матыгтчö жöзлан. Наяö тойласиг-тырji петöны).

Сотскöй. Зик пöгiбö воi найöн: кив-ны-вом оз тöдны, сужöбны даj сöмын, господiн урафник.

Урафник. Лоö неунä кыт сурь-тiянылыс видлыштны. Позакону-кö шуны—обыск вöчны. Вай-жö, көн мыj еи, ставсö петкöдлö!

Пекла. (Зев повзö.) Мынö, кöсжанный мөбöдны ады мыj?.. О господö, кушöм причча-нö мiжанöс сүйс?

Васка. (Пеклалы). Тажö, ме чайта, ставсö мыжкö Грiшаны панöма. Сы помыс ме ег чайтлы некор некушöм тöлк. Со тая мыжöз воштiс мiжанöс аслас грамöтанас. Некор на ез бовлы ташöм дiв-öды. Мы-öб сөзгä, мед шобöны.

Пекла. Иванкö сорнитöны. Иван чуннас iндö пач вылö).

Урафник. Öджөнжыка, гекор меным видчöсныс. Кытысанкö ва, заводит-амö. (Заводитö гөгөр видпавны Иван ödjö мунö пачвоз дорö, да перjö гижöд пач костыс. Урафник казалö сiжös, матыгтчö сы öнö. Нолтö ваjды татчö кабалатортö (Иван гижöдтö вомас сужö. Урафник сiжös кутö, перjö вомөс гижöдсö)... Он-на ныл-ышт, зырым бед, вiндан... (Иван бöрдзö). Видлам, кушöм таяö гуса төр... (Вескöдлö, лыфö. Васка Пеклакö гусөн сорнитöны. Пекла унаыс үккöдчылö-код гижöдсö мырфаны, да оз лыгт. Кiнас бокjасас швачöдö).

Пекла. (Зев шог-пырыс). Сошайтöй Грiшукöй, жона-жö те мыжмөмыд мыжыскö... Мыj бэра, сөлөмшөрöй, вöчин-а? (Чышкö öнjассö).

Васка. Ме тая шулi, миса вошöм морт сiжö. Велöдiм-жö, зонмö, асыным jур жанöдöм ылö...

Урафчик. (Лыфöм-мыгтi, гижöд сужö папкаö) Кымыныс ме тiянылыс jуавлi гижöдjастö). мөса ыстылiс ез Грiшаныд. Мыjланö согiнныд? Енлö, петкöдла ме тiянылы сөсөдi!

Васка. Мы-нö сiжö лок гижöдтö петкöдлан бур жöзлы.

Пекла. Прöсöйт, со баушко. Ме ег лыгт вiставны сы jылыс, мед егкö миса Грiшуклы омöл оз-жö то. Пөзö-кö, косов со баушко, сiжö гижöдсö.

Ураи-мий. (Геральд) де-ерт. (Скора). Ставныд ті революционеряс! Куш-
ом пиньд, сешомбэ і асныд! Ембэ-на-би кінкэ јешкэ гижд-
јаснд сыан? Вайэ колкэ бурэн!.. (Ставныс шембэ сулалё-
ны.)

Пекла. Абу во батушко, сееза... Отикэс і мөдбдліс сошәјгөј мијан...

Ураи-мий. Бур сошәјт. Кык со ташом сошәјтыд, сулалё.

Пекла. (Зев полб). Мыј-нб сјјэ вөчөма?

Ураи-мий. Ме тај шуі-нін: тіјан пиньд революционер.

Пекла. (Пернапасазб). Благбслөві да Крістос. Мыј-нб сјјэ лүтсіонер-
ыс лөб?

Ураи-мий. (Мөдбдчө мунны сотскөјкөд). Ек-на-өмој кылы? Пиньд тіјан,
Гришаньд, сурбма пөлітика-јылыс. Ем сешом партіја, шуөб
революціонернөј. Көді сетчө пырө, сјјэ і вошөм морт. Чәјс
нуөдбны сешөм ныр, „політика“, мед ез вөв сар, мед став
јбзыс государтөвөн бербдліс.

Пекла. (Сің-жб). О господб... благбслөві да Крістос. Кың-нб сјјэ сөт-
чө вөскалөма?

Ураи-мий. Велөбчөм мортыд-тај асбма тусб пырныс. Оні Гришаньтө
ымыд суд кутас судитны, вөјбннөј өкружнбј суд. Сан дыр ез
чеченитны: гөлаб пекла да крук јылб... (Сотскөјлы) Мунам!
(Петбны. Ставныс дыр сулалөны шембэ).

Дас бөикөд петибдчөм.

Васка. Со-тај мыј вөчыштис пиньмлөн грамбтаыд: асыс јурсб вөм-
тис... Ме шулі. миса. сјјэ вошөм морт... Оти пі, буракб, бырі
мијан... Аттб трасіча, фезінал... Мыј вөчис... (јурсб бшддб).

Іван. Мыјла-нб Гришальс гиждсч бөстис? Сәзәг нинбм ез кол өм-
лөн гөртб...

Пекла. (Нора. бөрдг-тырј). Гришукөј, Гришукөј, сөлөмшөрбј менам
дај пібј, * * * -нб те, конөрбј, вөчін?. кушөм асја бәра менам
уэбма-а? О господбј, батушко-спасіблөбј, мынты-жб сылыс
став грекб. (Іван вәјс пызан вьлө асыс гижбдјассб да завөд-
итб гижны. Васка јурсб довкјөдлө тыдалб шөгсб) ој-ја-жб да ој-
сгб-ј асчөлб... Нор сөлөмнад, конөрбј, воштін эсонд том
олөмтб. Көді өні менөым шөгсб палөдас?.. Југыд-шондбј пе-
нам Гришукөј! Гришукөј!.. (Бөрдб).

Занавеска нөжбөнікөн уөб.

Көјмбд вөчөмбзыс өіқім во да жың

Кожмөд вөчөм.

Вөчсө бара-жө Сопрон Васка ордун, сөмын мөд керкаас.
Керка пышкөсыс гажажык воңа дорыс: стенас уна карна-
наја, ешалбны, жен жажјас тырыс сбрајас; пачбоксө красит-
ома лбэон, паччөр вылас занавеска Март төлыс 1917 воын
Шујга вылас бшин дорын сулалө крөват, сені кујлө Микол.

Медвоңа петкөдчөм.

(Занавеска востігөн керкаын некөд абу. Крөват вылын кујлө
Микол, неуна ебрөсчө, ружтө. Недыр-мысті пырө Пекла; бура
јона пөрысмөма).

Пекла. (Матыктчө Микеллан, бура сыр виңсдө сывылө, нора;) Коңдрөј.
Оз-тај, батушко, војнаыс јөстө сөвмөд... Со мыјоң коңөр вөд-
ма...} Бат-мамыд көңкө вичысөны, төждысөны, шөгсөчы...
женмыс төдө, керкө волас оз-нин гортас... Пыр өтарө омөлтчө
коңөр... (ышловчө) О, госпсдө, којмөд во нин-өд кысө војнаыс.
(Сөрө). Ог, ог, ог... Абу ме... Мун.

А.кол.

Пекла. Со-вөд коңөрөј кущөм бја. (Нөжјөнјк) Миколај горшыд коң-
мө оз?

Микол.

(Сің-жө). Зөбсы, зөбсы.. Мам, ен бөрд, локта.

Пекла.

Коңөр. Мамыс-жө дум вылас. (Недыр-мысті). Те, гашкө,
жен-кө вјас, волан-на мамыд дінө... Менам сошажтөј Гршук-
өј некөр-нин, оз во. (Чышкө сінјассө). Регыд, ме чайта, Ивануш-
көс бостасны јерманечкөд војутны. Коркө бара помаслас оз
тајө-а?

Мөд петкөдчөм.

(Пырөны Марпа, Піла да Анна).

Пекла.

(Пырысјаслы) Нөжјөнжык...

Марпа.

(Пуксө Пекла дінө). Пыр-на өткөд? Оз-на коңкөдышт?

Пекла.

Некущөма, дитадј, оз... пыр бја.

Піла

(Пуксө лабичө). Кытыс-нө тајө ачыс?

Пекла.

Кытыскө тај Печөраыс вистасис-а. Војна вылыс коңөрөс лөдөм-
а з-да, ог төд, аңылас-оз гортсө-а. Витөд лун-нын со мјан-
ын кујлө. Вөзјысөгас шуө меным: „ен-жө-пө бара, төткаөј-
менө вөтлы, гашкө-пө неуна коңкөдас.“ Зөв-вөд ачыс, тыда,
лө, бур сөлөма... Кымыныскө ма исө козтылис-нин. Јөна, тыд-

- алб, сійәс рафејтә... (Ышловчә).
- Марпа.** Уна тор-жә, тыдалә тајә адылмә немнас. Быд-тор төдә. Віг-авны кутас да, бытә те ачыд шәщ ськәб ылын-ылын лебал-ан: Гәләсыс әик Грешукылән код, дај чужомыс зев јона му-нә сылаң... Мукәд-дырјі меным кажитчә бытә Грешукыд сор-нитә.
- Микол.** (Сәрә) Кут, кут! Сәләмәј сотчә... Ен шөгә.
- Марпа.** (Пеклалы) Кывзы, кывзы...
- Микол.** (Сің-жә) Абу... абу... Ез кол...
- Пекла.** (Миколлы). Миколајушко, кытинә тенад вібә? Сафтәм...
- Марпа.** Јона-жә мыжкәкә полә... Тәрыт ләсыджык-нын вәлі-а. Бура дыр мі такәд сорнитім... Зев дөзмәма озырјас вылә. Шүә: „озырјас-пә гәлјаслыс нем-чәж вір јубны“ Сәсса бара-жә (нәжјәник) сарәс зев оз рафејт, сы вәсна-пә, шүә војнаыс ләис.
- Пекла.** (Пәліг-тырјі). Әик карактәрыс Грешукылән-код-сарство небес-нәј! (пернапасасә).
- Пәла.** Колә урафниклы виставны... Кулә-кә-әд загрекі, Пекла, те-жә мыжман-а Гащкә тајә кушәм-кә лок морт-да?
- Пекла.** Морттә-әд первојсаныс аңан кушәм... Господәј, вә урафник-ыс... Нәтчыд ог вунәд... Мыјда шөгә вәніс сіјә мјанлы. Сы куәа і Грешуиным воші... Нә урафникыд кә гащкә сошәјт әні-на ләвја вәлі-да. (Сіңјасә чышкә).
- Анна.** Зев-кә әмәл, дарјавны колә.
- Марпа.** Шүліс тәрыт Пекла-тәт да, оз-пә ков. Попјасыд-пә сәмын ас-ланыс оләны, јен дор-пә нәтік оз думәјтны. Кың мыј вериә-ны, јәзлыс-пә фенга пичкәны.
- Минул.** (Вәрәдчә, сәрә). Регыд помагас. Регыд... Со... со... со...
- Анна.** Зев-жә, тыдалә, бја... Кушәм вібә-нә таләң?
- Пекла.** Господыс төдә. Ферт тащәмәи гортгыс ез пет...
- Пәла.** (Куритчыны вәчә). Мыјкә-нә кывә оз Васкајылыс... Оз-на кәс-јә гортә петны?..
- Пекла.** Нәкод мінәм оз төд. Со тај ескә вәдмас Куәма Семәјас-да, мінәм оз виставны. Шүәны; Богословә-на-пә коліны. Ыжыдлун кәмлә шуасәма локны да, код төдас сьльә...
- Пәла.** іәм чәж ләң Васкалы заводә ветлыны. Пјјантә ескә веләдін-ныд-жә да, мөјкә тај ез-жә удајтчыны.
- Марпа.** Мі-лок-кәдфемлы-нә мыјкә керкә удајчывлә! Комі јәзәнд ләмыд-әд сәсса нәкәд-жә абу.
- Анна.** Мыјла? Со тајә Иваныс Пеклалән служитә.

- Пильз. Шёрё вошём-жө-өд; селскөй писарыд-өд абу-на урафнык...
Урафныкөз-кө ескө велөдчис, морт-вөли.
- Микул. (Синсө востө). Мам ез-на лок? Төтка, код-ордын-нө мө?..
- Пекла. Микула... (Сетө ва) Неуна көтөдышт вомтө... Кытнө тенад,
көндөр, вичө?.. (Микол жүө). Ју, ју, кокмиджык лөб.
- Микул. (Јуөм бөрын, небыдик гөлөсөн). Атыө теныд, бур-төткаөј... Мен-
ам те-код-жө бур мам ем гортын. Пыр менө жалытліс... Му-
са мамөј!.. (Горажыка). Ег-жө ескө ме чатлы ташөмөз воны-
-да... Лоі-тај. (Горнитөны).
- Марпа. (Ставныслы). Кывзө, кывзө...
- Микул. (Јурсө лептө). Тенад-нө, бур-төткаөј, ем абу-мужикөд?
- Пекла. Ем-и... Богословын өні, заводын.
- Кол. (Сөкыда лолалө). Төдлі-і мө заводын ужалөм... даснол арөн
ме мунлі сетчө...
- Пекла. (Аслыс). Зік менам Грешуккод. (Синжассө чышкө).
- Микол. (Пекла вылө вичөдө). Ег думыштлө, кодлы-мі сени цыг-нысө-
-пөт мырсам!.. Озырјаслы, озырјаслы вын-ебөснымос вузав-
ліг-боркај. Мі, көндөр-јөз, ужалам, а најө мјан гөрб-вылөн
јөктөны... О! Оз-на сүзгы, төтка, мјан вынным!.. Оз-на өтвыл-
ыс ов гөл-јөз... Оз-на сјіө төд-ыжыд паскыд-олөмсө...
- Пекла. (Поліг-тырјі). Вод, бур-мөртөј, вод. Узышт... Регыджык-кок-
-нөдас... Оз-өд поз-көнкө теныд-јонатө-сорнитны?.. Вөд,
Микулај, фита, вөд. Кокмиджык-лоас.
- Микол. Мөным өні-кокмиджык, төтка!.. Ужалыс-јөзыд-олө-пемыд-инын...
Емөб-мукөд-пөлөс-јөз, озырјас. Навөсна-кисөб-өні-војна-вылын
ужалыс-јөзлөн-вир!.. На-куза-жө-мувылын-ставшогыс!.. Став-
ыс-озырјас-вөсна-да-мјан-вирјуыс-сар-вөсна!..
- Пекла. (Гөвзө). Со-багушкөөј, ен-жө-бара-тај-качтыс-мјанлыс-југ-
-ыд-шондөс-сар-багушкөбө!.. Загрекі-суас-ставнымөс!..
- Микол. Енө-полө... Менө-өні-оз-нын-нынөм-су! Менам-олөмөј-ештөма-
-нын. Мыј-ме-терпитлі-на-вөсна, сыыс-омөлыс-өні-оз-нын-ло!..
Тенад-нө, бур-төткаөј, вөвлі-ез-мөд-пі-Іваныд-кынчө?..
- Пекла. (Синжассө-чышкө). Ен-нын. Микулај, дојд-менөым-өдлөмсө!
(В-чловзө). Коркө-ескө-ј-мена-м-вөвлі-муса-пі-да-көныс-тај-
нем-кежлө-шогыны... Грешукөј, Грешукөј... сарство-небеснөј.
(Кост). Уна-і-сінва-мена-м-сы-вөсна-кисөс: Грешукөј-вөлі-бурөм-
а-лутсіөнерө, пөлыка-вөсна... Кокјамысөд-во-нын-көнкө-јөз-
муын-сошайтөј-кујлө, дарі-ні-пөкажыкнө... Ловја-кө-ескө-өвлі,
өні-сылы-комын-кык-арөс... Абу-тај-јен-шуйөма-овны-сылы!..
- Микол. (Зев-өкыда-лолалө). Со-адған, төтка, тенад-пыд-кужлөма

овны... Абу прѣста ловсѣ пунктѣма... Гѣл жѣз вѣсна да конѣр-
 яс вѣсна... А ѳнѣ, вѣжна вылас код вѣсна ловсѣ пунктѣны?...
 Озырјас вѣсна... мед налы воѣ-кежлѣ јешцѣ лѣсыджык лѣб...
 Оз тѣрны му вѣлад, пыр налы колѣ унжык... (Пукѣ). Но пов-
 нѣтлы. тѣтка; регыд воас налы пом! Ужалыѣ жѣз садмас,
 сувтас, да ыжыд гѣлѣсѣн горѣдас: „Тырмас!“ Сѣкѣ вѣлѣсѣ пукѣас
 тѣлка слѣм му вылын!

Пенла. (Полѣ). Вод, Мѣкулај, шѣйтчышт. Ен јѣна ассыд ебѣстѣ вѣз...

Мѣкол. Кытѣѣ мувылын кутас овнѣ кык зѣкас жѣз: ужалыѣ да дае
 нам војыѣ, сѣтѣѣ оз ло ѳекущѣм олѣм, сѣтѣѣ оз быр тыш
 да коѣ!.. (Кост). Иваныд тенѣд зев тѣлка лѣб... Ме сылы вѣст-
 авлѣ-нѣн та-јылыѣ... (Кост) Ачыд те, бур тѣткаѣј, думышт:
 ставсѣ вѣчам мѣ, ставсѣ ужалам мѣ, а кодѣ-нѣ мѣјан вѣчѣмнас
 красујтѣѣ? Кодѣ нѣнѣм ѳем ужавтѣѣг бур олѣм тѣдѣ!..

Чѣрла. Сѣрт ескѣ сѣјѣ-да. Мыј керан? Он, буракѣ, пѣсѣбѣт!..

Мѣкол. Востам војнатѣ... Регыд сылы пом... Сѣсса сувтас, јонмѣдчас
 ужалыѣ жѣз да чукѣстас: „Му вывса ужалыѣјас, му паста кон-
 ѣрјас, ѣтувѣѣј!“ Нѣјѣ путкылтасны важ лѣк олѣмсѣ, востасны
 туј југыдлан, ыжыд шуда олѣмлан, кодѣ шуѣѣ „Зарнѣ сотсѣа-
 лѣзмѣн.“ Сѣкѣ ставыс јѣѣ вѣл ногѣн!..

Пенла. Страст тенѣд-јѣ кѣвзыныс. Зев тај ескѣ бура вѣсталан-да...

Анна. Колѣ ескѣ, мѣ думыскѣ, дарјѣсны-да...

Марла. Лант!.. Кѣвзы... Ставсѣ збыл вѣсталѣ.

Кѣјмѣд пѣтнѣѣчѣм.

Мѣкол. Конѣ јѣзыд кѣн олѣ?... Пемѣд сѣд вѣр чѣѣрын. Коркѣ тѣтѣѣ-
 на сотсѣалѣзкѣлѣн југѣрыс воас! Му паста сѣјѣ кутас чѣрѣавнѣ
 куслѣтѣѣг!.. Чѣлѣдјасѣс... мед јѣна... колѣ вѣнѣ да дѣѣбрѣтны!
 Мѣјан пом ѣ нѣнѣм-нѣн вѣдчысны... Лѣб, мѣд, ставыс вѣл
 ногѣн... Школајасыд мѣд пѣлѣсѣѣ лѣѣны... Онѣз конѣ чѣлѣдѣс
 первојсѣаныс велѣдлѣсны рѣчѣн... чѣлѣдѣлѣсны, шыкѣслѣсны став
 том олѣмјасѣс... (Кутѣ морѣсѣсѣ вѣнас, тѣсѣ ружѣ). Ог вермы,
 сѣ, ме чѣјта, уѣг вѣставны...

Анна. (Пеклалы) Вѣстасны тај сѣ кѣсѣѣ...

Пенла. (Мѣколлы). Мѣкулај, онѣ вѣстас? Гѣлкѣ конѣдас. Попѣс ог
 керлѣјѣ.

Мѣкол. (Кѣнас ѣтѣ). Ен гарав, тѣтка, сѣ-јылыѣ!.. ѳекущѣм поп мѣ јен
 ѣз кѣкнѣд мѣнѣым олѣмсѣ! Мыјнѣ сѣјѣ повѣд? (Шѣнѣѣны).
 Сѣјѣ-ѣд ас понѣдѣѣ попѣлѣ... Нѣјѣ шѣш озырјасѣд да сарјас-

көд пемыд жөзөс ылдөйлөны!.. Исус Крестосыд-нө рафејтліс зарнітө да сымтө?.. Пастаоліс сіјө коркө ұрдалан паскөмөн?.. Озыр да вермыс морт, рөд-вужыс налөн, кулөм бөрын пырө рајө. Квајт вежөн-чөж өбөбнајас ылдөбөны, манастырјасө да Јерусалимјасө разөдалөны өм, көдөс мырфөдісны ужалыс жөз-лыс... На ног рајө вооны сөмын озырјас... Гөлјас сотчөны адыс... На ног і јенмы! бытө сулалө озырјас-дор?.. Кушөм-нө сің-кө тајө јен?

Пекла. Со-баушко... Кың-нө тащөм кывјас шуалан?

Микол. Ме верујта јенлы... Сөмын ог тајөлы.. Тајө оз төждыс гөлјас вөсна... Вөдө сөмын озырјасөс... Быд мортлөн ем јен, сіјө шусө-өгтөн, разумөн... Тајө јенмыс ыңыд некөн некөд абу... (Јурсө кутө кінәс). Ок, уна тор колө вөстэвны, да ог вермы... Бур төткаөј! Івантө ен-жө торк олөмыс.. Мі сыкөд өлөмыс војдөрлун сорнігім... Зев сіјө төлка... Аггө, кушөма өлөмөј вөсө!.. (Вунөдчө). Мамөј!.. муса мамөј! ен шөгзы!

Пекла. (Вөдгөдө). Бара көнөрөс төпөдіс... Вөдышт, вөдышт...

Микол. (Вөдө). Вөдчыө!.. Регыд!.. мамө! (Кылө сыһөм: „Смелжыка, вокјасө), вет өј!

Вынмөдчө ужалыс жөз!

Вунөдө, көнөрјас, шөгјас,

Гаж вылө петөгөл жөз!.. *)

Микол. (Здрөгнітө, јурсө лептө)... Кывзө! кывзө!.. Мыјнө тајө?... (Сыл-өм матысгчө.) Вөла-јылыс!.. Кывзө!.. Кывзө!.. (Көсөјө четчы-ны крөвач вылыс) Ме сетчө-жө!.. (Нөщкысө) Вөма!.. вөма!.. Леңлө менө!..

Пекла. (Кутө). Лантышлы... Микулај!...

Нөльөд петнөдчөм.

(Пырө Іван зонјаскөд сыліг-тырјі:

Вунөдө, көнөрјас, полөм,

Озырлы, сарајаслы пом.)

Іван. (Муртса пырас, нөмкөбасө.) Микулај!.. Мамө!.. Рөзолутсіјат!.. Сартө чөвтөмабө... Ставсө вежөмабө... Вөлісөи мјанлы олөмыс вөсө!..

Пекла. (Пернапасасө.) Благөслөві Крестос!.. мыјнө уг сөран?..

Микол. (Чөпөсјө). Збыл?.. Збыл?.. (Сөкыда лөлалө).

Іван. Збыл... Правленысө гөжөд воіс...

Микол. (Сөлыда). Југыд шөндөј!.. дыр-жө ме тенө вөдчыө! (Шөг-

пыр). Кыптан тај ескө зарыб-да, менам олөмөј кусө...
(Кост, ышловчө). Мамөј!.. Муса мамөј!.. Ме-өд тенад пі!..
(Ставныс шемөс).

Пекла. (Виçдө өтү здук) Те... Грiшукөј... Ловја?... Сөлөмшөрөј! муса
пiбi!.. (Кутлө бөрдiг-тырji).

Иван. (Сiң-жө) Те менам, вокөј!? Грiшукөј!? (Магызтчө). (Jбз маты-
тчөны Грiшалан да шенчөны).

Марла. Ме тај шулі...

Пекла. Гошайтөј! ыштылі-жө ме те вөсна шогөны. Мыј понда нө те,
зарыбi, тавыјбөчыс воiн? (шогө).

Грiша. Сөкыд меным, муса мамөј, ставсө казгытны... дасгiм во-
-нiн-өд ме тiжансө ег ачыв, уна мука төдлi... Көкжамыс во-
-нiн менө лыдфад кулөмөн... (Шөкыда лолалө) Мамө.. кыз
во кезлө... менө катарга вылө... мөдөдiсны... Квајт во сені
песөi... Сөзза колан во пыщji. Во чөж горгө локтi... Jбз нiм-
өн... зебасөiг-тырji... мурјасөд; вөрјасөд. Став зон виç лунөј
вошi... Гөртө војi, да ег лыт вiгавны... сурөмыс... полi. Мөд
өскө, мiза, бөр өз нуны... кувны... jбз муө...

Пекла. (Шога). Сөлөмшөрөј!.. сiгавөј! jбз вөсна асыд олөмтө воштө-
мыд.

Грiша. (Сөкыда). Мамө... ен шогөны!.. (Кост) өтiк олөм-кө вошө, өө
олөм выльө чужө!.. Гөл jбз вөсна, мамө, зөв кокнiд кувны!..
(Сөкыда лолалө: Иванлы.) Те... муса вокөј!.. Кыç верман...
төждыс гөл jбзлы... конкыд олөм лөсөдны!.. Накөд өтвыс
мун!.. (Сөлөм dнас кутчiсө.) Ен пов... мун воçд... выльө вөс-
сөм тужөд!.. Мун!.. мун воçд... (гораа) Jугыдлан! (Бура дыр
кызө, сөзза кiргө да дан...-Кулө).

Пекла. (Виçдө шемөса). Грiшукөј! (Ускөбчө).

Иван. (Копыртчө) Вокөј!..

Пекла. (Кывзө Грiшалыс сөлөм тiпкөм) Оз тiпкы... Грiшукөј!.. Мыј-
-нө те?, Грiшук? (Кост). Кулөма! (Ибжiбiнiкөн) Кулөма сөл-
өмшөрөј!.. (Перналасаө). Прөвi бласлөвi, Грiшукөј!.. (Сыр-
кжалөмөн бөррө).

Jбз. (Перналасаөны). Прөвi бласлөвi Грiшаө. (Чышкалөннi зiн-
јасө.)

Иван. (Jурөд дөптө, виçдө вокыс вылө). Кусiн, муса вокөј!.. Шонд
петiгөн, зарыч çорiбi, козмiн!.. (Гораа). Кывзы, Грiшукөј, мыј
понда те козмiн, сiјө некор өз кусi.. Тi бзгiннiнд, мi паскөд-
ам! Уч дөпнда гөл jбз вөсна төждысөвi!.. Вурөн казтылас-
ны тенө најө!

(Кылö нора ылöм:

Ті усінныд, вокјасј, гөл јöz вöсна. Коз ылö пуктінныд
өлөм...)

Занавеска нөжјөнкөн тупкы 3.

Коп. №

4335